

nosító, címkéző hajlam is azt tükrözte, hogy nincs tradíciója Magyarországon a demokráciának, kevés a türelem az etnikai, nemzeti vagy vallási kisebbségek jogai, érdekei iránt. A háború utáni társadalomkritika jórészt alábecsülte vagy szem elől tévesztette azt a lényeges körülményt, hogy a túlélők zöme nemcsak azért volt ingerült, mert képtelen volt visszaszerezni azt, ami jog szerint az övé volt, hanem azért is, mert meg kellett szenvednie neki is a háború utáni gazdasági bajok következményeit. Nagyon sok zsidó csak az amerikai zsidó segélyszervezet, a Joint szerény támogatásával tudta túlélni az éhezés, az infláció, a feketepiac okozta viszontagságokat.

A neo-antiszemitizmus problémája összefonódott a magyar zsidóság tragédiája fölötti felelősség összetett, kínzó problémájával. A háború utáni társadalomkritika, ideértve azokat az írókat is, akik jókora megértést tanúsítottak a zsidók háborús megpróbáltatásai iránt, megpróbálta felmenteni a magyar nemzet teljességét az alól a morális és történelmi felelősség alól, amely a zsidókkal való elbánásra vonatkozott volna. A történelmi valóságot félretolva vagy eltorzítva, szinte teljességgel a németekre próbálták hárítani a vétkességet. Megfeledkezve más, a tengelyhez tartozó vagy németektől megszállt ország kiállításáról (például Bulgáriáról, Dániáról, Olaszországról és Romániáról), hallgattak arról a tényről, hogy talán Lettországon és Litvánián kívül egyetlen országban sem kaptak olyan lelkes segítséget a németek a végleges megoldás kivitelezésében, mint éppen Magyarországon. Még hozzá a szövetségesek győzelmének előestéjén! Némelyik szerző azzal próbálta kisebbiteni Magyarországot felelősségét, hogy a magyar keresztények is megszenvették a háborút, és hogy az egész népet nem lehet felelőssé tenni a nyilasok kilengéséért. Nehéz megérteni, hogyan lehet egyenlőségjelet tenni egy nép háborús megpróbáltatásai, illetve egy tehetetlen kisebbség szenvedései közé, mely utóbbit évtizedekig módszeres diszkriminációval sújtotta saját állama, amely a hivatalos politika rangjára emelte az antiszemitizmust, és végül még a végleges megoldás végrehajtásában is részt vett.

A magyar és a magyar–zsidó történelem tragédiájáért viselt felelősség körüli viták a mai napig is azt tükrözik, hogy a magyarság nem tudott szembenézni a Holocausttal. Sok szerző szerint a magyar keresztények is felelősek azért a tragédiáért, amely a zsidó hitű honfitársaikat sújtotta. A keresztény egyházfők különösen felszisszentek arra a vádra, hogy nem csupán támogatták a megszállás előtti korszak zsidóellenes törvényeit, de még a deportálások időszakában sem tettek érdemi lépéseket a zsidóság segélyezésére. A háború utáni Magyarországon széles körben tartotta magát az a nézet, hogy a tömegek főleg azért nézték végig tétlenül a Holocaustot, mert az egyházfők elmulasztottak erkölcsi útmutatást adni